

RAČUNOVODSTVENA ANALIZA – UPRAVLJAČKO RAČUNOVODSTVO I KNJIGOVODSTVO DUGOTRAJNE MATERIJALNE IMOVINE

Mr. sc. Mulahasanović Remzija
Federalno ministarstvo financija – finansija
Sarajevo, Bosna i Hercegovina

REZIME

Računovodstvena analiza – upravljačko računovodstvo i knjigovodstvo dugotrajne materijalne imovine je izabrani studijski usmjereni rad istraživanja računovodstvene funkcije trgovačkog društva, računovodstvene analize poslovnog rezultata sa stajališta potrebe usklađivanja interesa kapitala, interesa povjerilaca, objektivnog rezultata poslovanja, pravilnosti obračuna amortizacije, mjesta i uloge knjigovodstva dugotrajne materijalne imovine u okvirima računovodstvenog informacionog sistema, i izgradnja aplikativnih programa podržanih računarom, kao i analize uticaja sistemskih mišljenja i teorije sistema na računovodstvenu praksu.

Istraživanje je ograničeno na društvene i teorijske osnove računovodstvene analize, upravljačkog računovodstva i knjigovodstva dugotrajne materijalne imovine, odnosno analizirani su upisani a neuplaćeni kapital, materijalna stalna sredstva, knjiga inventara, knjigovodstvene isprave sa primjerima knjiženja, i obračun amortizacije sa knjiženjima stalnih materijalnih sredstva u upotrebi.

U ostalim razmatranjima rad istražuje odnose knjigovodstva dugotrajne materijalne imovine sa finansijskim knjigovodstvom u vezi sa pretpostavkama računovodstvenog informacionog sistema, a to su koordinirane nadležnosti računovodstvene funkcije u odnosima centralnog finansijskog i internog knjigovodstva, zadaci i ciljevi upravljačkog računovodstva, ciljevi, uloga i baza podataka, i primjena orijentisanih metoda opisivanja računovodstvenog informacionog sistema.

Ključne riječi: Računovodstvena analiza, upravljačko računovodstvo, finansijsko knjigovodstvo, knjigovodstvo dugotrajne materijalne imovine,

1. UVOD

Trgovačko društvo smatramo privrednim subjektom sa svojstvom pravnog lica. Osnivači, vlasnici kapitala će steći sva prava osnivača donošenjem osnivačkog akta o osnivanju privrednog društva i upisom kod nadležnog registracijskog suda. Sa stajališta ciljeva osnivanja i vremena trajanja, možemo reći da je vrijeme trajanja privrednog subjekata neograničeno, a jedan od ekonomskih ciljeva osnivanja je realizacija vlastitih prihoda na tržištu roba i usluga.

U ostalim racionalnim naporima poduzetnici (vlasnici kapitala) organizuju privrednu djelatnost, i u odnosima sa okruženjem, radi potreba reprodukcije, snabdjevaju privredni subjekat potrebnim sirovinama i reproduktivnim materijalima, kao i ostalim potrebnim potrošnim dobrima.

U navedenim poslovnim odnosima, na temelju javnih isprava iz kupoprodajnih ugovora nastaju i knjigovodstveni događaji koje privredni subjekti iskazuju u poslovnim knjigama kao promjene na imovini, kapitalu i obavezama (aktivni i pasivi).¹

U širem smislu računovodstvene pretpostavke temeljno definišu poslovni događaji kao

¹ "Međunarodni računovodstveni standardi", MRS 1 – Prezentiranje finansijskih izvještaja, Narodne novine, br. 140/06

knjigovodstveni događaji. Iste pretpostavke su analizirane sa stajališta računovodstvenih načela i računovodstvenih standarda, a radi knjiženja knjigovodstvenih događaja (javnih isprava) na imovini, kapitalu i obavezama.²

Pod analitičkim knjigovodstvom dugotrajne materijalne imovine – *Upisani a neuplaćeni kapital i stalna sredstva*, podrazumjevamo hronološki i na sistemski način računovodstveni obuhvat, obradu knjigovodstvenih događaja i fer i istinito iskazivanje promjena i stanja na analitičkim računima dugotrajne materijalne imovine. Rokovi i knjiženja u internom knjigovodstvu se bliže uređuju internim aktima pravne osobe.³

2. RAČUNOVODSTVENE PRETPOSTAVKE

Računovodstvene pretpostavke su načela koja u osnovi razrađuju računovodstvene standarde i računovodstvene politike s ciljem da temeljni financijski izvještaji utvrde istinit i pošten iskaz imovinskog stanja i rezultata poslovanja. Nacionalni standardi temeljno klasificiraju računovodstvena načela, a to su: (fer financijski izvještaji utemeljeni na nacionalnim standardima i računovodstvenim politikama, neograničenost vremena poslovanja – u skladu sa osnivačkim aktom trgovačkog društva, računovodstvena osnova nastanka poslovnog događaja, dosljednost, značajnost, i uporedive informacije u financijskim izvještajima).⁴

Prethodno smo analizirali temeljne računovodstvene pretpostavke u skladu sa nacionalnim računovodstvenim standardima, kao i općeprihvaćena računovodstvena načela (*engl. Generally Accepted Accounting Principles-GAAP*). Računovodstvena načela su općeprihvaćena pravila struke, izgrađena na temelju preporuka organizacija (asocijacija) koje djeluju na računovodstvenu praksu:

- a) *Financial Accounting Standards Board (FASB)* – danas je najautoritativnija asocijacija općeprihvaćenih računovodstvenih načela,
- b) *American Institute of Certified Public Accountants (AICPA)* – je profesionalno udruženje ovlaštenih javnih računovođa,
- c) *Securities and Exchange Commission (SEC)* – je vladina agencija s *pravnom snagom* donošenja računovodstvenih načela i zahtjeva financijskog izvještavanja za korporacije u javnom vlasništvu, i
- d) *American Accounting Association (AAA)* – je udruženje osoba računovodstvene struke, povremeno organizuje edukaciju računovodstvenih radnika tako da asocijacija istinski doprinosi autoritetu računovodstvene struke.⁵

2.1. Korisnici financijskih izvještaja

Korisnici financijskih izvještaja su vlasnici nominiranog kapitala, zaposleni, zajmodavci, dobavljači i ostali povjerioci, kupci, vlade i agencije, te javnost. Korisnici financijskih izvještaja po pravilu imaju utemeljena svoja prava da budu informisani o poslovanju kako bi kao vlasnici kapitala mogli aktivno i hronološki pratiti sve promjene nastale u bilaci, a u skladu sa svojim pravima djelovati na bitne činioce radi postizanja potpunih ekonomskih ciljeva.

2.2. Računovodstvene politike i procijene uprave trgovačkog društva

Računovodstvene politike društva su utemeljene MRS-1, i odlukama uprave društva, istim se bliže definišu obaveze provođenja računovodstvenih načela, procijenjivanja pozicija, i značaj iskazivanja pozicija u financijskim izvještajima. MRS-i definišu računovodstvene politika

² "Kodeksi računovodstvenih načela i računovodstveni standardi F BiH", "Službene novine F BiH", br. 50/98, str. 2292-2294

³ Robert F. Meigs i Walter B. Meigs, Meigs&Meigs: "Računovodstvo temelj poslovnog odlučivanja, deveto izdanje", 1993. godine, za hrvatsko izdanje MATE d.o.o. Zagreb, 1999. godine, str. 7

⁴ Grupa autora (prof. dr. sc. Mladen Habek), (mr. sc. Đurđica Jurić, Maja Safret), (Emica Trcović, dipl. oec.), (Đurđa Parlov, dipl. oec.), (Lucija Turković – Jarža, dipl. oec.), (mr. sc. Katarina Horvat – Jurjec), "Temelji računovodstva i analitička knjigovodstva", Zagreb, 2007. godine, str. 5-6

⁵ Robert F. Meigs i Walter B. Meigs, Meigs&Meigs: "Računovodstvo temelj poslovnog odlučivanja, deveto izdanje", 1993. godine, za hrvatsko izdanje MATE d.o.o. Zagreb, 1999. godine, str. 11-14

društva: "Računovodstvene politike bliže su uređene odlukama društva, a to su pitanja provođenja računovodstvenih načela, osnova, dogovora i prakse".

Praksa računovodstvene struke već nam je nametnula neke norme ponašanja i odlučivanja istaknutih uzročnih i posljedičnih veza računovodstvenih politika i računovodstvenih procijena. U svakodnevnoj praksi tipični su primjeri procijene: *sumnjiva i sporna potraživanja, zastarjele zalihe, korisni vijek trajanja dugotrajne materijalne imovine, i dr.*

2.3. Računovodstvena analiza

U *naglašenim ekonomskim* uslovima svaki porast privrednih subjekata, kako po broju zaposlenih tako i po angažovanom kapitalu multiplicira zahtjeve za ekonomskim i računovodstvenim analizama. Izuzetno su naglašena pitanja:

1. U poslovnim knjigama analitički razdvojiti kapital i rezultat radi eventualnog sprečavanja prelijevanja kapitala u rezultata,
2. Nadzirati ulaganja u *dugotrajnu materijalnu imovinu* i metode otpisa (amortizacije) sa zahtjevima pravilnog obračunavanja rezultata,
3. Statutarnim načelima trgovačkog društva razdvojiti vlasničke odnose i upravljanje, iz ovih odnosa proistiću pitanja fer i istinitog izvještavanja o poslovnim rezultatima, i
4. Uvijek je istaknuto pitanje *kontinuiranog nadzora* u donošenju i provođenju poslovnih odluka.

Trgovačko zakonodavstvo naglašava značaj računovodstvenih analiza i obračuna rezultata poslovanja sa stajališta dugoročnih javnih interesa, interesa povjerilaca i akcionara.

Društvenom poreskom sistemu će pogodovati objektivan obračun, povjeriocima će odgovarati naplata potraživanja i kapital iskazan u bilanci pogodan njihovim interesima koji u izvjesnom smislu može amortizirati svaki negativan rezultat. U ovim odnosima kapital je jedini garant za nastale dugove u visini uplaćenog kapitala. Sa ovim navodima je u vezi i ograničena odgovornost, ona je ta koja će nametati obavezu očuvanja kapitala, što u određenom smislu može tražiti usklađivanje interesa kapitala i povjerilaca, sa pitanjima, da li obračunati fer rezultat, ili podjeliti dividendu. Na ova pitanja upozorava i profesor Eugen Schmalenbach u svom radu - "*Dinamic Accounting*", London, 1959. godine, str. 17-63. "*Zakon o trgovačkim društvima iz 1884. godine upozorava trgovačka društva da moraju javno objaviti profil svima koji imaju namjeru postati akcionari, i ne mogu isplatiti dividende koje bi distribuirale temeljni kapital*"⁶

2.4. Upravljačko računovodstvo

Upravljačko računovodstvo (ili računovodstvo za potrebe upravljanja) utemeljuje svoju radnu aktivnost na zadacima pripreme i korištenja računovodstvenih informacija u planiranju i kontroli poslovanja, odnosno donošenju poslovnih odluka, u osnovi izvještaji upravljačkog računovodstva su namjenjeni upravi društva.

Računovodstveni upravljački sistem čine izvještaji:

1. *Troškovi poslovanja* sa tehnološkom shemom procesa industrijske proizvodnje i pokazateljima utrošaka sa normativa *utrošaka gotovih proizvoda*,
2. *Planiranje i kontrola* troškova poslovanja, i
3. *Pripremanje upravljačkih računovodstvenih izvještaja* radi donošenja poslovnih odluka.

Sa stajališta navedenih zahtjeva *upravljačko računovodstvo* u sistemu računovodstva troškova će izdvojiti posebnu kontinuiranu aktivnost na praćenju troškova proizvodnje po utvrđenoj shemi industrijske proizvodnje, utrošcima i *planiranju i kontroli izvršenja planiranih troškova*.⁷

⁶ Eugen Schmalenbach, "Dinamic Accounting", London, 1959. godine, str. 17-63

⁷ Robert F. Meigs i Walter B. Meigs, Meigs&Meigs: "Računovodstvo temelj poslovnog odlučivanja, deveto izdanje", 1993. godine, za hrvatsko izdanje MATE d.o.o. Zagreb, 1999. godine, str. 986-987

3. IMOVINA

Pored historijskih, na vrednovanje financijskog položaja trgovačkog društva znatno utiču imovina (sredstva), obaveze i vlasnički kapital, iste ekonomske kategorije definišemo kao:

- Imovina (sredstva)** su resurs kojim upravlja društvo (pravna osoba) kao rezultat prošlih događaja s ciljem i realnim očekivanjem priliva budućih ekonomskih koristi,
- Obaveze društva** su sadašnje obaveze (pravne osobe), proistekla iz prošlih poslovnih događaja, za čije se izmirenje očekuje odliv resursa, ali i odgovarajući prilivi koji će kumulativno polučiti dobit,
- Vlasnički kapital** je razlika u presjeku bilanse iskazane imovine i obaveza.

Materijalnu osnovu trgovačkog društva čini imovina društva, i ista je svrshodna namjeni i ciljevima proizvodnje (djelatnosti). Uistinu imovina je ukupna vrijednost sredstava kojima vlasnik (vlasnici) raspolažu u obavljanju djelatnosti, javlja se u materijalnom obliku (u obliku stvari), nematerijalnom obliku (u obliku prava) i novčanom obliku.

3.1. Upisani a neuplaćeni kapital

Upisani a neuplaćeni kapitala sa stajališta računovodstvenih pretpostavki iskazan je na knjigovodstvenim računima glavne knjige: 00 – *Upisani a neuplaćeni kapital*. Dalju analitiku razrađuje trgovačko društvo u skladu sa *F RS-33*, i računovodstvenim politikama. Računovodstvenim politikama društvo uređuje procedure upisa i plaćanje upisanog kapitala, odnosno obračun zarade po dionici.

Emisiju vrijednosnih papira smatramo uspjelom u skladu sa uslovima utvrđenim u emisiji vrijednosnih papira, a kapital je i prodan nakon što je plaćen. Dionice se mogu uručiti vlasnicima pošto budu plaćene u ukupnoj vrijednosti upisanog kapitala.

Zadatak: Emisijom vrijednosnih papira (dionica) upisano je 10.000 redovnih dionica nominalne vrijednosti 1 KM/dionici, cijena premije je 14 KM/dionici, plaćeno je 6.000 redovnih dionica, i naknadno je evidentirana uplata za 2.000 redovnih dionica. Sačiniti obračun plaćanja dionica, i prenos plaćenih dionica na kapital, odnosno iskazati ova knjiženja na odgovarajućim analitičkim računima glavne knjige (upisani a neuplaćeni kapital, i nominirani vlasnički kapital).

Tabela 1. *Obračun potraživanja upisanog kapitala*

Redni broj	Opis	Konto	Iznos	
			Duguje	Potražuje
1	-Potraživanja za upisani kapital	0001	150.000,00	
	-Upisane redovne dionice	0002		10.000,00
	-Premije na uplaćeni kapital	0003		140.000,00
2	-Žiro račun (prilivi)	200	90.000,00	
	-Potraživanja za upisani kapital	0001		90.000,00
3	-Upisane redovne dionice	0002	6.000,00	
	-Redovne dionice, uručen certif. nomin .vrije. 1KM	4002		6.000,00
	-Premije na uplaćeni kapital	0003	84.000,00	
	-Premije na uplaćeni kapital .vrije. 14KM/dionici	4003		84.000,00
4	-Žiro račun (prilivi)	200	30.000,00	
	-Potraživanja za upisani kapital	0001		30.000,00
	-Upisane redovne dionice	0002	2.000,00	
	-Redovne dionice, uručen certif. nomin .vrije. 1KM	4002		2.000,00
	-Premije na uplaćeni kapital	0003	28.000,00	
	-Premije na uplaćeni kapital .vrije. 14KM/dionici	4003		28.000,00

U internom knjigovodstvu upisanog a neuplaćenog kapitala, odnosno prilikom upisa dionica, **duguje** knjigovodstveni račun 0001-Potraživanja za upisani kapital, a **potražuju** knjigovodstveni računi: 0002-Upisane redovne dionice, i 0003-Premije na uplaćeni kapital. U kontnom planu nazivi navedenih knjigovodstvenih računa se mijenjaju u zavisnosti da li su

upisane *redovne dionice* ili *povlaštene dionice*, odnosno u zavisnosti od emisije vrijednosnih papira i odluke uprave o dodatnoj emisiji vrijednosnih papira.

3.2. Nematerijalna stalna sredstva

Nematerijalnu imovinu vrednujemo kao ulaganja u istraživanje i razvoj, a radi procijene vrijednosti *nematerijalne imovine* obavezne su procedure. U fazi istraživanja priznaju se kao trošak razdoblja u kojem su nastali, dok se u fazi razvoja priznaju kao ulaganja, odnosno priznaju se kao *nematerijalna imovina* samo ako su zadovoljeni uslovi iz MRS 38, odnosno očekuje se ekonomska korist na temelju realizovanih prihoda od novorazvijenog proizvoda, ako je proizvodnja novorazvijenog proizvoda u toku, ili ako postoji tržišni interes sa izrazitim dokazima ekonomskih koristi. U suprotnom, izdaci za razvoj su trošak razdoblja u trenutku nastajanja troškova.

3.3. Materijalna stalna sredstva

Materijalna stalna sredstva društva se pojavljuje u materijalnom (fizičkom) obliku, a to su: zemljište, građevinski objekti, oprema, transportna sredstva, i dr. oblici. U funkciji su djelatnosti društva. A angažovanjem materijalnih stalnih sredstava (resursa) društva očekivane su ekonomske koristi.

Slika 1. Materijalna stalna sredstva

Računovodstvena pravila uredila su pitanja što se smatra *dugotrajnom materijalnom imovinom*, u tom smislu "Kodeks računovodstvenih načela i računovodstveni standardi F BiH", RS 16 – *Nekretnine, postrojenja, oprema i ostala materijalna stalna sredstva* su normativno bliže uredili ova pitanja, a to su: *amortizacija, vijek upotrebe, trošak, ostatak vrijednosti, fer vrijednost, knjigovodstvena vrijednost, i nadoknadivi iznos.*

3.4. Analitičko knjigovodstvo dugotrajne materijalne imovine

Investicije u dugotrajnu materijalnu imovinu su trajan proces tokom postojanja trgovačkog društva. Upravo je iz navedenih razloga u knjigovodstvu dugotrajne materijalne imovine potrebno klasificirati investicije u dugotrajnu materijalnu imovinu na temelju valjanih odluka uprave i činjenica koje će potvrditi da li su investicije realizovane izgradnjom ili jednokratnom nabavkom, kao i bitnih činjenica prenosa dugotrajne materijalne imovine u upotrebu.

Knjigovodstvo dugotrajne materijalne imovine obuhvata:

- a) Analitičko knjigovodstvo nekretnina, postrojenja i opreme u pripremi, i
- b) Analitičko knjigovodstvo nekretnina, postrojenja i opreme u upotrebi.

3.4.1. Troškovi financiranja (kamate)

Troškovi financiranja (kamate) načelno smatramo troškovima razdoblja pa ih stoga i ne obračunavamo u nabavnu vrijednost *dugotrajne materijalne imovine*. Izuzetno, u skladu sa MRS-om 23, kamata se može iskazati u obračunu nabavke samo do stavljanja stalnog sredstva u upotrebu, pod uslovom da je društvo računovodstvenim politikama utvrdilo da se isti troškovi do stavljanja sredstva u upotrebu iskazuju kao troškovi nabavke *dugotrajne materijalne imovine*.

3.4.2. Obračun amortizacije

Obračun amortizacije je obaveza trgovačkog društva u skladu sa *F RS 16 – Nekretnine, postrojenja, oprema i ostala materijalna stalna sredstva*, koji definiše obračun amortizacije kao sistem raspoređivanja obračuna amortizacije tokom vijeka upotrebe stalnog sredstva. Računovodstvenim politikama bliže se uređuju ova pitanja obračuna amortizacije, kao što su amortizacijski vijek, vijek trajanja, godišnje stope amortizacije, i uvećanje amortizacione stope.

Obračunu amortizacije ne podliježu zemljišta, šume, i obnovljiva prirodna bogastva, dugotrajna financijska imovina, spomenici kulture i umjetnička djela. Analitičko knjigovodstvo dugotrajne materijalne imovine obračunava amortizaciju linearnom metodom, primjenom godišnjih amortizacijskih stopa koje su utvrđene računovodstvenim politikama društva. Amortizacijske stope su izračunate na temelju ekonomskog vijeka trajanja stalnog sredstva sa pokazateljima amortizacijskih stopa (*amortizacijska stopa = 100/vijek trajanja*), u skladu sa odlukom društva o računovodstvenim politikama i načinu obračuna amortizacije.

Osnovica za obračun amortizacije je iskazani obračun nabavne vrijednosti stalnog sredstva, obračun nabavne vrijednosti potvrđuje *Zapisnik o kolaudaciji*, a amortizacija se obračunava primjenom amortizacionih stopa od prvog dana u narednom mjesecu, odnosno prenosom dugotrajne materijalne imovine u upotrebu.

3.5. Dugoročna ulaganja (dugotrajna financijska imovina)

Dugoročna financijska ulaganja društva u svrhu ostvarivanja buduće ekonomske koristi u oblicima kamata, dobiti i nekih posrednih koristi društva su financijska ulaganja s tim da je povrat uloženi financijskih ulaganja duži od jedne godine.

Dionice ili akcije su prenosivi vrijednosni papiri utemeljeni na ugovoru vlasinika dionica i uprave društva, a koje je emitovalo dioničko društvo u vrijednosti uplaćenih dionica ili pak unesene dugotrajne materijalne imovine. Dioničar vlasnik istovremeno stiče pravo vlasništva kapitala u srazmjeri uplaćenih dionica i srazmjernoj raspodjeli dobiti dioničkog društva za dato razdoblje poslovanja.

Srazmjerno vrijednosti dionica, dionice su utemeljile vlasniku i prava upravljanja dioničkim društvom i sudjelovanje u donošenju poslovnih odluka, kao i određena prava nadzora poslovanja dioničkog društva. Emitent (dioničko društvo) već kod emisije dionica obavezan je emisijom iskazati i kakve su dionice, preferencijalne ili prioritetne ili pak obične dionice. Preferencijalne dionice u datom obračunskom razdoblju osiguravaju vlasniku prvenstvo isplate dividende po unapred ugovorenoj stopi.

4. RAČUNOVODSTVENI INFORMACIONI SISTEMI

Polazišta računovodstvenim informacionim sistemima su primjenjena sistemski mišljenja i teorijske osnove. Temelji istraživanja polaze od opštih teorijskih modela računovodstvenih informacionih sistema, izgradnje baze podataka, orijentisanih metoda opisivanja i analize sistema, i primjene u praksi sistemski mišljenja.

Provedbeni projekti u analizi osnova baze podataka prethodno analiziraju postojeće stanje i analizu funkcije cilja – *ciljevi analitičkog knjigovodstva dugotrajne materijalne imovine i odnosi sa financijskim knjigovodstvom*.

4.1. Baze podataka

Baze podataka računovodstvenog informacionog sistema (*analitičkog knjigovodstva dugotrajne materijalne imovine*) su uređene na temelju načela o poslovanju i knjigovodstvenih događaj privrednog društva, podaci su memorisani hronološki u registrima računarske memorije, po pravilu organizovani su tako da ih aplikativni programi u modulima obrade koriste po definisanim ključevima obrade u konkretnom obračunskom razdoblju. U ovom smislu historijske podatke ćemo smatrati arhiviranim (usklađenim) podacima iz

prethodnog obračunskog perioda. Pristupi registrima baze podataka na ovom stupnju tehnološkog razvoja su direktni.

Relacije i integritet modela računovodstvenog informacionog sistema nalaže projektantu da primjeni prošireno ("zlatno pravilo" – engl. Golden Rule): "Nedopustive su operacije ažuriranja nad bilo kojom vrijednošću baze podataka koje bi uzrokovale da predikat baze postane - neistinit".

4.1.1. Orijentisane metode opisivanja i analize informacionih sistema

Orijentisane metode opisivanja i analize informacionih sistema su neki vid racionalnog pristupu planiranju i izgradnji informacionih sistema, a samim tim i računovodstvenih informacionih sistema. Često navedene orijentisane metode u bližem smislu definišemo kao grafičke metode koje svrhovito koristi projektant radi formaliziranja ličnih razmišljanja, ali i olakšao komunikaciju sa kadrovima i korisnicima izgrađenog informacionog sistema.

Sa stajališta računovodstvenih pretpostavki i teze istraživanja, možemo reći da su računovodstveni informacioni sistemi cjeloviti sistemi upravljanja ulazima, obradom i izlaznim financijskim izvještajima o financijskom položaju trgovačkog društva.

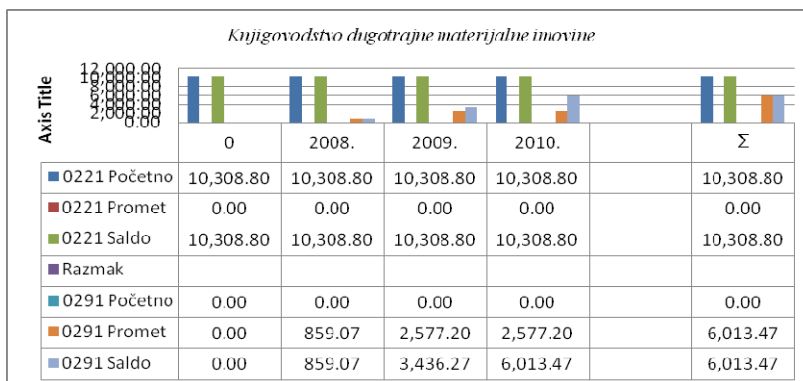
Tabela 2. Analiza knjigovodstva dugotrajne materijalne imovine i odnosa sa bazom podataka

Relacije baze podataka i dokumenta			STALNA SREDSTAVA U UPOTREBI														
Registar	Naziv polja	Br.	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O
Osnovni računovodst. podaci	ID	A	■														
	Naz.st. sr.	B		■													
	Sintetika	C			■												
	Analiitika	D				■											
	Datum	E					■										
	Vijek traj.	F						■									
Opis knjiženja	N. vri.(D)	G						■									
	N. vri.(P)	H							■								
	N. vri.(S)	I								■							
	I. vri.(D)	J									■						
	I. vri.(P)	K										■					
	I. vri.(S)	L											■				
Koli čine	Kol: ulaz	M												■			
	Kol: izlaz	N													■		
	Kol: stanj	O														■	

Inverznom funkcijom izlaznog izvještaja (analitičko knjigovodstvo stalnih sredstava u upotrebi – obračun amortizacije, dogradnja stalnog sredstva, investiciono održavanje, i rashod), definišemo bazu podataka, relacijske odnose informacionih tokova, ključeve pretraživanja baze podataka, attribute baze podataka, opis atributa u skladu sa zahtjevima informacionih tehnologija, i proračun veličine datoteka. Kako su odnosi izlaza i ulaza (baze podataka) opisana prethodnom matricom sa direktnim pregledom podataka i relacijskih odnosa, jasno je da projektovana baza podataka zahtijeva veliku vanjsku memoriju, što je u relaciji sa veličinom gospodarskog društva, činiocima promjena stanja na analitici dugotrajnih materijalne imovine, i projektovanih registara baze podataka.

4.1.2. Programi knjigovodstva dugotrajne materijalne imovine u upotrebi

Prilogom navedenih knjigovodstvenih kartica dugotrajne materijalne imovine u upotrebi, odnosno u prethodnom obračunskom razdoblju su izlistane analitičke kartice stalnih sredstava u upotrebi od dana upotrebe do dana kada su rashodovana javnom prodajom stalnih materijalnih sredstava (kao u prilogu). Baza podataka knjigovodstva dugotrajne materijalne imovine je temelj računovodstvenih analiza, osnova poslovnih odluka analiziranih pitanja upravljačkog računovodstva, i zornih grafičkih interpretacija.

Slika br. 2. Obračun amortizacije stalnih materijalnih sredstava

5. ZAKLJUČAK

Računovodstvene pretpostavke i svakodnevna pitanja primjene računovodstvenih načela u našoj praksi su izrazita, sve učestalije se pozivamo na međunarodne računovodstvene asocijacije i konvencije ne uvažavajući naš stepen razvoja, društvene odnose, težak ekonomski položaj privrednih subjekata, uticaj kapitala na financijski položaj privrednih subjekata, kao i slabi društveni poticaji promjenama vlasničkih odnosa.

U ovom smislu, samo su djelimično razmatrana navedena pitanja potrebnih reformi, prilagođavanja nacionalnih računovodstvenih standarda međunarodnim računovodstvenim standardima, ili ih pak približiti, a zatim cjelovito zaokružiti i definisati računovodstveni obračunski sistem na temeljima izgrađenih nacionalnih računovodstvenih standarda i snažne podrške kadrovskom jačanju javnih institucija.

Analiza analitičkog knjigovodstvo dugotrajne materijalne imovine nagovještava dužne promjene, reformu, utemeljenost računovodstvene struke, i potrebu cjelovitih analiza privrede u postojećem ekonomskom sistemu. U analizama odnosa financijskog knjigovodstva i knjigovodstva dugotrajne materijalne imovine istaknuta je potreba korištenja grafičkih metoda, a time i zornog predstavljanja obračuna nabave, obračuna amortizacije, i *analitičkih kartica stalnih materijalnih sredstava*.

To su zadaci koji nas očekuju!

6. LITERATURA

- [1] Ferišak V., "Organizacija elektroničke obrade podataka", Informator, Zagreb, 1984.
- [2] Habek M., Horvat-Jurjec K., Turković-Jarža L., Jurić Đ., Parlov Đ., Safret M. i Trčović E., "Temelji računovodstva i analitička knjigovodstva", PRiF-plus, Zagreb, 2007.
- [3] Lazarević B., "Informacioni sistemi", FON, Beograd, 1975.
- [4] Mulahasanović R., Magistarski rad: "Projektiranje i razvoj informacijskog sistema poduzeća", Ekonomski fakultet Zagreb, 1988.
- [5] Rajkov M., "Elementi teorije sistema", FON, Beograd, 1975.
- [6] Robert F. Meigs i Walter B. Meigs, Meigs&Meigs: "Računovodstvo temelj poslovnog odlučivanja", deveto izdanje, 1993. godine, za hrvatsko izdanje MATE d.o.o. Zagreb, 1999.
- [7] Samuelson P. A., Nordhaus.W.D. (2000), "Ekonomija", Mate d.o.o., Zagreb,
- [8] Schmalenbach E., "Dinamic Accounting", London, 1959.
- [9] Srića V., "Sistem Informacija Kompjuter" – "Primjena sistemskih mišljenja u ekonomiji", Informator, Zagreb, 1981.
- [10] Vasiljević K., "Teorija i analiza bilansa", Beograd, 1965.